

מחשבה קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

יומא דף מ

פרי צדיק שושן פורים ב'

[ב] **על** בן קראו לימים האלה פורים על שם הפור.

כבר דקדקנו למה קראו היום על שם הגורל ולא על שם הנס (כמו בשאר מועדים כג"ל מא' ו) וי"ל הענין דאי' (סנהדרין מג :) בעבן שאמר הקב"ה וכי דילטור אני לך והפיל גורלות כו' ויש להבין מאי כ"מ הא הגורל ג"כ ע"פ ה' ולא במקרה ח"ו. דאל"כ מה א"ל יהושע בבקשה ממך אל הוילח לעו על הגורלות כו' ואם היה במקרה היה טענת עבן טענה טובה אע"כ שהיה הגורל ע"פ ה' וכש"כ בחיק יוטל את הגורל ומה' כל משפטו. וכן מפורש בפסוקים והיה השבט אשר ילכדנו ה' וגו' והמשפחה אשר ילכדה ה' וגו' והבית אשר ילכדנו ה' וגו' הכל בשם הוי"ה ומה כ"מ אם היה השי"ת אומר לו מפורש שבען העובר או שזהו להפיל גורלות ע"פ ה'. אך באמת מלינו במורה מלת גורל בשעירי יוהכ"פ אף דשניטן שוין במראה ובקומה וזרמים (כמ"ש יומא סב.) ולמה הולך הגורל יקח הכהן א' לה' וא' לעזאזל. אכן השעיר לעזאזל אי' (ב"ר פ' סה) וגשא השעיר זה עשו איש שעיר את כל עונותם עונות חס והוא שהשי"ת מצרר שהוא המייב בכל חטאי ישראל שע"י הרע שנמלא בו בשרש נכנס גם בלב ישראל השאור שבעיסה וכתוב הלא את עשו ליעקב ואוהב את יעקב והייט אף שנדמה ח"ו במעשיו למעשה עשו וכן אם מתנהג עשו בגולה למראה עין כיעקב השי"ת חן את הלבבות ומצרר שישראל קשורים בשורש בהשי"ת משא"כ עשו. ולזה נלך גורל שמורה על רצון העליון דכל שבא בבואה הוא הארה בדעת הנביא כש"כ במראה אליו אחרת. משא"כ הגורל שהוא רק מרצון העליון מעתיקא ואין לדעת המגדיל חלק בו. וזה טעם מלת הגורלות בשעירי יוהכ"פ. וכן הענין בעבן אם היה השי"ת מגלה שהוא החוטא היה מורה שפעם חטא נגד רצונו ית'. ועז"א וכי דילטור אני. משא"כ כשנתגלה ע"י הגורל שהוא מעתיקא שהוא עבן עשה הפעולה. שם לא נקרא חטא כלל דשם מצרר השי"ת מטאי ישראל אחר שעושין תשובה מאהבה. שכן לכתחלה היה רצונו ית' שיהיה ברישא חשוכא והדר נהורא דלית נהורא אלא ההוא דנפיק מגו חשוכא (כמ"ש זח"ב קפד א) וכמו שאמרנו שיה מ"ש

בני יששכר מאמרי חודש תשרי ו

יג 'נתתן אהרן על שני השעירים גורלות' (ויקרא טו טו). לפי דעת פסוק ספרי דיקנים, שני השעירים בראש עמודי. ונראה לי לומר טעם עין בסדור הרב תהסיד הקפרסס מורנו הרב שניאור זלמן ז"ל (סוף סער הפורים ד"ה ע"ד שאמר) הפצוזה הזאת היא בגורל דיקא. פי גורל היא באין טעם בעין איז טעם בבחירה, רק הפין ורצון, שמשקים ברצון אל אשר יפל לו הגורל מבלי טעם.

והנה בשישאל עושין בעולם הזה דבר מעשי [להשם יתברך] ברצון, אזי כביכול מעוררים הרצון העליון, וישראל עלו בפחשבה (כ"ר א ד) ומחשבה הוא התקבחה, וישראל עלו בפחשבה, נתעלו למעלה מן הפחשבה שהוא הרצון מבלי טעם, בשעלה ברצונו יתברך שמו לברא העולם, ישראל עלו בפחשבה, בראשית ברא אלקים' (בראשית א ב) בשביל ישראל שנקראו ראשית (ויק"ד לו ד) כ"מ, הם עלו בפחשבה כג"ל שהוא הרצון ואין טעם ברצון.

בני יששכר מאמרי חודש אדר ד, ג

ממילא תחבונן גם כן על פי הדברים האלה, 'בחדש הראשון וכו' הפיל פור וכו' לפני המן' (אסתר ג ז), ומי הוא המפיל הפור, אבל הוא ההוא דסתים הוא פעל ועשה שהיה הדבר על ידי פור הוא הגורל שהוא רצון, ועל ידי זה נזכר למעלה הרצון מבלי טעם, ואף על פי שנתחייבו שונאיהם של ישראל, הנה באת להם הישועה ברצון מבלי טעם, על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור, כי הוא יסוד הישועה והנס, הבן: ...